

मुंबई महानगरपालिका अधिनियम-१८८८,
महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम आणि
महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती आणि
औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ मध्ये
सुधारणा करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: एमसीओ-२०१५/प्र.क्र.९९/नवि-१४
मंत्रालय, मुंबई-३२
दि.०७ एप्रिल, २०१५

परिपत्रक:

मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमातील कलम-५ (बी) अनुसार अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती किंवा यथास्थिती नागरिकांचा मागास वर्ग यांच्यासाठी असलेल्या जागेसाठी निवडणूक लढवण्यास इच्छुक असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीने नामनिर्देशन पत्रासोबत, सक्षम प्राधिकाऱ्याने निर्गमित केलेले जात प्रमाणपत्र व महाराष्ट्र अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० च्या तरतुदीना अनुसरून पडताळणी समितीने दिलेले प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक होते.

उपरोक्तप्रमाणेच महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम-९ (ए) मध्ये सुद्धा अशीच तरतुद आहे. तथापि, महाराष्ट्र अधिनियम क्र. ३१/२०१२ अन्यथे करण्यात आलेल्या सुधारणेद्वारे राज्य निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या निवडणूक कार्यक्रमानुसार ज्या सार्वत्रिक किंवा पोट निवडणुकांकरिता नामनिर्देशन पत्र भरण्याचा शेवटचा दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१३ असेल, अशा बाबतीत संबंधित उमेदवाराने नामनिर्देशन पत्रासोबत जात पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची प्रत किंवा याबाबतचा अन्य कोणताही पुरावा आणि ती व्यक्ती निवडून आल्याचे घोषित झाल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्याच्या मुदतीत समितीने दिलेले वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याचे हमी पत्र दाखल करण्याची तरतुद परंतुकाद्वारे करण्यात आलेली आहे. अशा उमेदवाराने निवडून आल्यानंतर त्याने दिलेल्या हमीनुसार जात वैधता प्रमाणपत्र सादर न केल्यास त्याचे सदस्यत्व भूतलक्षी प्रभावाने रद्दबातल होण्याची तरतुद आहे. सदरची तरतुद वर नमूद करण्यात आल्याप्रमाणे दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१३ पर्यंत नामनिर्देशन अर्ज दाखल करण्याच्या तारखेपर्यंतच्या अर्जापुरती मर्यादित होती.

उपरोक्तप्रमाणेच मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ व महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमातील अनुक्रमे कलम-३७ (२ ए) व कलम-९९ (१ बी) मध्ये महापौर पदासाठी निवडणूक लढवणाऱ्या उमेदवारांच्याबाबतीत नामनिर्देशन पत्रासमवेत जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक होते.

महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम-५१ (१ बी) मध्ये अध्यक्ष पदाच्या निवडणुकीबाबत दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१३ पर्यंत नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याचा शेवटचा दिनांक असेल, अशा बाबतीत संबंधित उमेदवाराने नामनिर्देशन पत्रासमवेत जात पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची प्रत किंवा याबाबतचा अन्य कोणताही पुरावा आणि ती व्यक्ती निवडून आल्याचे घोषित झाल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्याच्या मुदतीत समितीने दिलेले वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याचे हमी पत्र दाखल करण्याची तरतुद परंतुकाद्वारे करण्यात आलेली आहे. अशा उमेदवाराने निवडून आल्यानंतर त्याने दिलेल्या हमीनुसार जात वैधता प्रमाणपत्र सादर न केल्यास त्याची अध्यक्ष म्हणून निवड भूतलक्षी प्रभावाने रद्दबातल होण्याची तरतुद आहे. सदरची तरतुद वर नमूद करण्यात आल्यानुसार दिनांक ३१/१२/२०१३ पर्यंत नामनिर्देशन अर्ज दाखल करण्याच्या तारखेपर्यंतच्या अर्जापुरती मर्यादित होती.

या संदर्भात सामाजिक न्याय विभागाने असे निर्दर्शनास आणले की, राज्यातील कार्यरत १५ समित्यांकडे मार्च, २०१५ अखेर जात वैधता पडताळणीची प्रकरणे मोठ्या प्रमाणावर कार्यवाहीसाठी प्रलंबित आहेत. तसेच समित्यांवरील बरीचशी पदे रिक्त आहेत. त्याशिवाय वेगवेगळ्या इयत्ता व व्यावसायिक पाठ्यक्रमाची प्रवेश प्रक्रिया विचारात घेता, अगोदरच कामाचा अतिरिक्त भार असलेल्या जात पडताळणी समितीना विद्यार्थ्यांच्या अर्जांच्या पडताळणीचे काम प्राथम्याने हाती घ्यावे लागते. त्यामुळे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका लढवू इच्छिणाऱ्या व्यक्तींना जात पडताळणी समित्यांकडून जात वैधता प्रमाणपत्र मिळण्यामध्ये अडचणी निर्माण होऊ शकतील. तरी राखीव जागांवर निवडणुका लढवण्यास इच्छुक असलेल्या आणि नामनिर्देशन पत्र भरतेवेळी वैधता प्रमाणपत्र मिळण्यासाठी जात पडताळणी समितीकडे अर्ज केलेल्या व्यक्तींना ते निवडून आल्याचे घोषित झाल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्याच्या मुदतीत जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याची मुभा देण्याबाबत सामाजिक न्याय विभागाने नमूद केले आहे.

उपरोक्त पार्श्वभुमीवर राज्य शासनाने सादर केलेल्या विधेयकास राज्य विधीमंडळाने महाराष्ट्र अधिनियम क्र. १३/२०१५ अन्वये मान्यता दिली असून त्यातील तरतुदी लागू झाल्या आहेत. त्यानुसार महानगरपालिका, नगरपरिषदा/नगरपंचायती इत्यादींच्या राज्य निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या कार्यक्रमानुसार ज्या सार्वत्रिक किंवा पोटनिवडणुकांकरिता नामनिर्देशन पत्र भरण्याचा शेवटचा दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१७ किंवा त्यापूर्वीचा असेल, त्याबाबतीत अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती किंवा यथास्थिती नागरिकांचा मागास वर्ग यांच्याकरिता राखीव असलेल्या जागेसाठी निवडणूक लढविण्यास इच्छुक असलेल्या व्यक्तींना वैधता प्रमाणपत्र देण्यासाठी त्यांनी पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची सत्य प्रत किंवा अन्य कोणत्याही अर्जाची सत्य प्रत किंवा अन्य कोणताही पुरावा नामनिर्देशन पत्रासोबत सादर करण्याची मुभा देण्यात आली आहे. तथापि, निवडून आल्याचे घोषित झाल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्याच्या मुदतीत वैधता प्रमाणपत्र सादर न केल्यास त्यांची निवड भूतलक्षी प्रभावाने रद्द करण्याबाबत सदर अधिनियमात तरतुद आहे. त्याचप्रमाणे महापौर व नगराध्यक्ष यांच्या निवडणुकीसंदर्भात उपरोक्तप्रमाणेच तरतुद करण्यात आली आहे.

राज्यातील सर्व विभागीय आयुक्त, जिल्हाधिकारी व सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त यांनी महाराष्ट्र अधिनियम क्र.१३/२०१५ अन्वये करण्यात आलेल्या उपरोक्त तरतुदी सर्व निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांच्या निर्दर्शनास आणाव्यात.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१५०४०७११२२३६७१२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ज. ना. पाटील)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रती-

१. मा.विरोधी पक्षनेते, दोन्ही सभागृह, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई.
२. सर्व सन्मानीय विधानसभा/विधानपरिषद व संसद सदस्य.
३. मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव.
४. मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे प्रधान सचिव.
५. सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
६. मा.राज्य निवडणूक आयोग यांचे कार्यालय.
७. मा.मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक.
८. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग.
९. मुख्यमंत्री महोदय यांचे जनसंपर्क अधिकारी.
१०. सर्व विभागीय आयुक्त.
११. सर्व जिल्हाधिकारी.
१२. राज्यातील सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त.
१३. राज्यातील सर्व नगरपरिषदा/नगरपंचायती यांचे मुख्याधिकारी.
१४. सर्व मंत्रालयीन विभाग.
१५. निवडनस्ती.